

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XI. Bononien. Mercium. Locator operarum si aliquam rem vehendam suscipit, an teneatur de illius peremptione, vel deterioratione ex aliquo casu contingente; Et de qua culpa locator, vel ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

murum novum loco veteris & ruinosi, no lucrum ex alieno reportet; Ac etiam quia hodie attenda præsertim canonica æquitate nihil præstatur pro pœna, sed solum attenditur quod interest, ut latius in hac materia damni infecti habetur in Romana pro Iosepho Consta sub vie. de servitutibus disc. 45. sed non fuit opus de his disputare, dum conductor ad nihil tenebatur ut supra.

BONONIEN.

MERCIVM.

PRO

MAVRITIO BONA V I A,

C U M

DOMINICO VANNUCCIO.

Causa decisus per Rotam pro Vannuccio.

Locator operarum, si aliquam rem vehendam suscipit, an teneatur de illius peremptione vel deterioratione ex aliquo casu contingente, Et de qua culpa locator vel conductor teneatur.

SVM MARIVM

- 1 **C**ausa controversa.
- 2 Vector suscipiens merces vehendas, an de illarum peremptione vel deterioratione teneatur.
- 3 De differentia in hac materia resultante ex modo intendendi actionem.
- 4 De qua culpa conductor teneatur.
- 5 Ex quibus resultet culpa.
- 6 De decisione 278. Ludovisij.
- 7 An conductor teneatur de culpa levissima.

DISC. XI.

MAVRITIVS consignaverat Dominico vectori in Civitate Lugduni sarcinam seu ballam mercium vehendam ad Civitatem Bononiæ cum certa conventa seu consueta mercede; Cumque in itinere mulus nō habens proximum mulionem, qui illum regeret, derelicta via magis tuta & consueta; utpote nimis lutosā; aliam aggressus est prope ripam fluminis, in quod cecidit, unde merces madefacta utpote in subtilibus telis consistentes notabiliter deteriorata sunt; Hinc orta est quaestio inter dominum mercium, & vectorem, cujus damno & periculo dictus casus cedere deberet, & emanata sententia in prima instantia per Auditorem Generalem Bononiæ ad favorem domini mercium, introducta causa per appellationem in Rota, solo vectore informante contraria prodijt resolutio sub die 26. Maij 1655 coram Priolo.

Resolutionis autem fundamentum fuit in regula, quod casus contingentes in bonis à nullo præstandi sunt, sed sequuntur dominum, quia periculum est sequela dominij, nisi constet eos evenisse ex aliena culpa in dubio non præsumenda, & quæ per allegantem specificè probanda est ad ipsum ca-

Cardin. de Luca de locat. & Conduct.

sum ordinata, ex firmatis in his terminis per Corn. consil. 318. num. 3. lib. 4. Silvan. cons. 46. nu. 4. & 6. Surd. cons. 61. num. 18. & sequen. Tomat. decis. 95. num. 3. & sequen. Et respondendo ad textum in l. si merces §. qui columinam ff. locati, adscribentem culpam etiam levissimam vectori, quoties pretiosas merces deteriorationi vel devastationi facile obnoxias suscipit asportandas, duæ præbentur responsiones, Primò nempe, quod verbum diligentissimus resolvendum est in positivum juxta explicationem glos. ibidem ac Saliceti & aliorum, de quibus Koppen. decis. 38. num. 43. cum sequen. unde propterea dicitur talem operarum locatorem teneri ad solam culpam levem, qualis est non facere id, quod diligens pater familias faceret, non autem ad levissimam resultantem in non gerendo partes diligentissimi patris familias.

Et secundo, quod ut vector ad hujusmodi summam diligentiam teneatur, certiorandus est de mercium vel rerum asportandarum pretiositate, & facili periculo, quodque majorem mercedem exactiori diligentia congruam reportet, itaut major diligentia in contractum deducta sit, pro majori mercede soluta ad text. in l. cum in plures §. locator horrei ff. locati glos. in l. qui mercedem, & l. in iudicio verb. custodiam Cod. eodem Rociard. in §. pro usu nu. 6. Instir. de locato Decian. respons. 29. nu. 32 & seqq. lib. 1. Rot. dec. 268. post secundum volumen consiliorum Farinac. quæ videtur in materia facti notabilis & magistralis, utpote agens de casu diffractationis mercium & pecuniarum, quæ consignantur publicis vectoribus, seu cursoribus vulgò nuncupati Procarsi, Ponderando etiam hujusmodi contractum respicere utriusque contrahentis gratiam & utilitatem, domini scilicet, cujus merces ad locum destinatū deferuntur, & vectoris mercedem vecturæ obtinentis, ideoque levem tantū nō autem levissimam culpam præstandā esse, nisi ea, vel etiam periculum speciali pacto vector susceperit ad text. in l. si ut certo §. nunc videndū ff. commodati, & in specie probant Corn. Silvan. Decian. & Koppé locat. citatis, ac alij deducti in decisione desuper edita.

Concessa verò audientia Bonaviæ Domino mercium nunquam audito, cum ex ejus procuratoris incuria, ut dictum est, prodierit resolutio una tantum parte informante, ad istius defensionem assumptus, in hac nova disputatione dicebam, actorem non agere directè pro refectione damnorum passorum ex culpa proinde probanda per actorem, tanquam fundamentum actionis, sed agere solum ad restitutionem mercium in eo statu & qualitate, in quibus fuerunt sibi tradita, unde si reus excipit de deterioratione casuali non culpa, tenetur ipse tanquam actor in sua exceptione probare casum non culposum, tanquam suæ intentionis, seu exceptionis fundamentum juxta decis. 278. Gregor. Ac etiam quia decisio firmat solum exclusionem culpæ lætæ & levis, de quibus locator, vel respectivè conductor tenetur in actione locati juxta præmissas auctoritates in eadem decisione deductas, sed non descendat ad punctum culpæ levissimæ, de qua etiam locator, vel respectivè conductor tenetur actione legis Aquiliæ, si non ejus, quæ consistit in omittendo, saltem alterius consistentis in committendo, qualis semper dicitur resultans ex aliquo facto, vel non facto hominis, cum illa omittendo dicatur solum ea, quæ resultat ex præsumptione legis, ex ijs, quæ habentur superius deducta in Romana incendiis, pro

Cardinali Brancaccio disc. 7.

B 3

De

De facto autem culposo hominis positivo, vel negativo in presenti dicebam non esse dubitandum, quia in facto constabat vectorem, seu mulionem non accedere propè mulum dictis mercibus onustum, qui sine ductore suo libito ambulans, relicta via tuta utpote lutosa, aggressus est periculofam, quod utique sequitum non esset, si vector debito muneri satisfecisset, ut bene in terminis habetur apud *Ciriac. contröv. 166. nu. 30.* ubi allegatur *Surd. Riminal. & ceteri*; Quilibet enim diligens paterfam. in locis & vijs hujusmodi periculis subjectis absque dubio non relinqueret animal discursu carens in sua libertate & discretionem, multo minus diligentissimus; Vnde concurrit nedum culpa levissima, sed etiam levis, de qua nemo dubitat locatorem operarum teneri.

Et quamvis hujusmodi culpa non esset ipsiusmet Vannucij, qui merces vehendas suscepit sed famuli, nihilominus cum iste deliquerit in munere, cui præpositus fuerat, ejus culpa adscribenda est domino & præponenti ex deductis in *Romana incendi pro Confraternitate Spiritus Sancti supra discursu. 9.*

Alia etiam concurrebat culpa vectoris in tarditate asportationis, quam facere debebat in tempore congruo, quando viae erant minus lutosa & periculosa, non autem tempore hyberno, quo præfertim in Lombardia solent esse impracticabiles; Non solum enim diligentissimus, vel diligens, sed quilibet, qui non esset omnino stolidus habens merces pretiosas & periculosas vehendas de tempore veris, vel autumnii negligeret vecturam de eo tempore; Vt eam faceret hyberno cum evidenti periculo.

His non obstantibus *Rota sub die 31. Martij 1656. coram eodem Priolo* perstitit in decisio, mota potissimè ex facto vectorem excusante à supradictis culpis quoad incongruitatem enim temporis dictum fuit illam adscribendam esse mercatoribus Lugdunensibus, qui transmissionis curam haberentes neglexerunt eam meliori tempore facere, non autem ipsi vectori qui eas asportavit, quando sibi tradita fuerunt; Et quoad aliam culpam distantiam à mulo, probabilis admittitur excusatio, quod ea non fuisset voluntaria, sed ex muneris consuetudine necessaria, ut scilicet sublevarer cum alijs mulionibus quemdam alium mulum in limo demersum unde quando subsisteret factum ita præsuppositum, de cujus veritate ex optimo Curia stylo inquirere non pertinet ad Advocatos, nudas Iuris consultorum partes gerentes, resolutio iusta dici potest; Alia præsertim accedente facti circumstantia, quod Vannuccijs probaverat misisse mulum strenuum & fortem, ac mulionem idoneum & expertum, unde ex parte sua fecit totum, quod diligentissimus paterfamilias facere posset.

Quoverò ad punctos juris circa distinctionem, de qua apud *Gregor. dec. 278.* cui scilicet incumbat onus probandi culpam inclusionem, vel exclusionem, nullam adhibet decisio adæquatam responsonem, curando effugere objectum cum facto, quod scilicet ex actis constaret Bonaviam dominum mercium directè & principaliter egisse pro emendatione damni ratione culpæ per ipsum probandæ, sed verè hoc fundamentum mihi non valde tutum videbatur, cum non debeat sola formalitas ordinis pervertere substantiam justitiæ, ex ijs quæ habentur in *dicta Romana incendi disc. 7.*

Quatenus autem decisio persistat in eo quod hujusmodi operarum locator teneatur tantum de lata & levi, non autem de levissima resultantem ex actio-

ne legis Aquilia, nisi ubi specialiter mercedem pro custodia & majori diligentia habuit, secus autem ubi solitam mercedem pro simplici vectura haberet pro sola ratione ponderis, non autem pretiositatis & periculi mercium *juxta dictam decisionem 208. nu. 3. & seqq. post secundum vol. cons. Farinac.* Adhuc distinctio visa est satis æqua & rationabilis, dictamque decisionem referunt *Scac. de Camb. §. 1. q. 1. nu. 134. & seqq. Vrsell. concl. 99. num. 31. & 32. Roch. notab. 56. nu. 121. post primum volum. consil.* sed quia videtur quodammodo destructiva principalis conclusionis super præstatione culpæ levissimæ in prædicta actione *leg. Aquilia*, propterea quando casus occurreret, crederem esse maturius cogitandum.

ROMANA

RESTITUTIONIS BAULLI

PRO

BERNIS APPALTATORIBVS PVBLICÆ
CONDVCTÆ,

CUM

N. DE MEDICIS.

Casus disputatus in Consulari Florentino, & resolutus pro Bernis.

An suscipiens merces vehendas de uno loco ad alterum sub lege, ut certæ personæ consignaret, teneatur de illarum amissione resultantem ex consignatione facta personæ minus fidæ, seu alteri, quam ei, de qua mercium dominus fenserat.

SVM MARIVM.

- 1 **C**asus controversa.
- 2 Quando vector mercium teneatur de casu, vel quam culpam præstet.
- 3 Quid de conductore suscipiente mandatum.
- 4 Quando sub nomine generis censetur actum de certa persona, seu specie.
- 5 Explicantur aliqua auctoritates obligantes vectorem ad periculum.

DISC. VII.

VOLENS Medices accedere ad Civitatem Aliphnam invensidit causâ illum Episcopum ejus patrum, per aliquos dies ante quemdam serinium, seu baullum, vestibus alijsque bonis repletum, vehendum tradidit in publica Urbis conductâ consignandum in Civitate Capuæ ejusdem loci caponæ, ad effectum, ut hic illum custodiret consignandum dicto Episcopo, vel cui iste mandaret, prout sub die 26. Decembris vector Capuam accedens dictum serinium, seu baullum consignavit cuidam caponæ, sibi injungendo ad formam suæ commissionis, ut illum custodiret consignandum dicto Episcopo ut supra, eademque die 26. præfatus Medices baulli dominus ab Vrbe cum procaccio equitans discessit versus Neapolim, ex qua Civitate post multos dies regressus,